

IBIS Analyse

Februar 2009

Olieeventyr eller Mareridt: Verdensbankens lån til olieudvinding i Ghana kan underminere en positiv demokratisk udvikling i Ghana

På torsdag den 19. februar haster Verdensbanken en godkendelse igennem af lån for mere end 1 milliard kroner til de udenlandske selskaber, der skal stå for olieudvindingen i Ghana. Olieproduktionen vil underminere en positiv demokratisk udvikling, hvis ikke der bliver sikret gennemsigtighed i oliekontrakter og pengestrømme. Ghanas olielov er ikke vedtaget og efter regeringsskiftet i Ghana i december er der endnu ikke udpeget nye ministre for Energi.

Ghana i Vestafrika er der fundet meget store olieforekomster. Fra 2010 begynder produktionen fra store off-shore oliefelter ud for Ghanas kyst. Alene de oliefund der hidtil er gjort vil betyde en indtægt der svarer til ca. 10 % af det statslige budget eller mere end 5 milliarder kroner årligt ekstra på statens indtægter. Men det store spørgsmål er, om Ghanas relativt velfungerende demokrati kan overleve at blive en oliestat.

I Afrika er olie ofte en forbandelse. De meget store olieforekomster i lande som Nigeria, Angola, Gabon og nu Ghana kunne potentielt finansiere udvikling og fattigdomsbekæmpelse. Indtægterne fra olie, gas og miner i Afrika overstiger udviklingsbistanden mange gange. Angola eksporterede fx for 45 milliarder dollars olie i 2007, hvilket er mere end Afrika får i bistand. I stedet fører olien korrupsion, underudvikling og svækkelse af demokratiet med sig. Aftalerne med de udenlandske olieselskaber er ikke tilgængelige, så befolkningen kan se, hvad selskaberne og regeringerne tjener på olien. Og det er ikke gennemsigtigt hvad selskaberne betaler i skatter, afgifter og royalties til regeringerne – eller hvad regeringerne bruger oliemilliarderne til.

Denne mangel på gennemsigtighed gør det umuligt for parlamenter og befolkninger at holde regeringerne og selskaberne ansvarlige for hvad der sker med olieværdierne. Regeringerne bliver samtidig mindre demokratisk ansvarlige over for deres egen befolkning fordi de kan finansiere regeringens aktiviteter fra oliemidlerne uafhængigt af om befolkningen vil betale andre skatter og afgifter.

Når Verdensbankens bestyrelse den 19. februar skal tage stilling til et lån på mere end 1 milliard kroner til to udenlandske selskaber der skal stå for olieudvindingen i Ghana bør det være en udsættelse af projektet indtil Ghana har fået lovgivningen på plads og indtil det er sikret, at olieselskaberne er forpligtet til gennemsigtighed. Når først Verdensbanken har givet lånetilsagn mister Danmark og andre donorer en vigtig indflydelseskanaal til at påvirke, om Ghanas olieeventyr skal blive en velsignelse eller et mareridt.

IBIS har sammen med en lang række organisationer fra Ghana og resten af verden i et brev anmodet Verdensbankens bestyrelse om at udsætte lånet til olieudvindingen i Ghana.

Olien og de private selskaber i Ghana

De store nye oliefund i Ghana er fundet off-shore ved det sydvestlige Ghana (se grafik). Det aktuelle felt er Jubilee-feltet, der er opkaldt efter det år det blev fundet i, nemlig 2007 der var 50-året for Ghana selvstændighed. Fundet er ét af de største nye fund i Afrika og vil efter beregningerne producere 120.000 tønder olie om dagen i 2011. IMF forudsiger, at alene regeringens overskud fra olien i perioden fra 2012-30 vil blive på ca. 20 milliarder dollars

Jubilee feltet er det første større felt, der er fundet ud for Ghanas kyst. Der er forventning til, at der vil blive fundet nye store olie- og gasfelter i området i den kommende årrække.

Kosmos Energy Ghana og Tullow Oil har vundet koncession på at udvikle Jubilee feltet. Tullow er engelsk baseret og aktiv mange steder i Afrika. Kosmos Energy er ejet af et Kosmos Energy Holding hjemmehørende i skattelyet Cayman Island. De er efter de indledende borerer nu klar til at starte udvindingen fra 2010.

Verdensbankens – og Danmarks rolle

Verdensbankens kommercielle udlånsarm International Finance Corporation (IFC) skal den 19. februar tage stilling til et samlet lån på over en milliard kroner (215 millioner dollars) til selskaberne.

Danmark har gennem den Nordisk-baltiske gruppe ét ud af 24 sæder i Verdensbankens bestyrelse. Danmark kan bruge sin stemme i Verdensbanken til at stoppe långivningen indtil Ghana er klar til at styre olieindtægterne.

Gennemsigtighed er nøglen til succes

IFC' standarder kræver, at firmaer der låner midler skal have gennemsigtighed i hvad de betaler til regeringen i royalties og skatter. Ved væsentlige energiprojekter – og det må dette projekt betegnes

som – skal firmaerne endvidere sikre gennemsigtighed i aftaler og kontrakter i forbindelse med projektet. Det vil fx sige kontrakten med Ghanas regering om olieudvindingen.

Civilsamfundsorganisationer i Ghana er bekymrede over at der ikke er gennemsigtighed i aftaler, kontrakter og at beslutninger tages bag lukkede døre uden mulighed for parlament og civilsamfund til at kigge regeringen og firmaerne i kortene. En medarbejder fra Ghanas katolske biskopkonference sagde i december: "Offentligheden har ret til at kende detaljerne i oliekontrakterne, men aftalerne er ikke offentlige tilgængelige."

Den politiske situation i Ghana

Det allervigtigste for at sikre, at olieindtægterne ikke underminerer demokratiet er, at der er gennemsigtighed i økonomien omkring olien. Det kræver at de udenlandske selskaber, der skal stå for operationen har gennemsigtighed i deres regnskaber, så man kan se hvad der bliver produceret og hvad de tjener. Det kræver gennemsigtighed i hvad staten modtager af penge fra selskaber og hvad der opkræves i skat. Det kræver gennemsigtighed i kontrakter, aftaler og en stærk lovgivning.

I Ghana er den nye præsident fra oppositionen trådt til ved årskiftet efter et fredeligt valg. Den i Afrika så sjældne overdragelse af magten til oppositionen er sket på fredelig vis, på trods af at den ny præsident kun vandt marginalt med 0,5 % flertal i forhold til det tidligere regeringsparti. Det er et sundt tegn for Ghanas demokrati. Derfor er Ghana en vigtig test for om et afrikansk land kan fastholde en demokratisk udvikling samtidig med at olien flyder ind i økonomien.

Grundet det nylige regeringsskifte er der endnu ikke udpeget en ny energiminister. Ligeledes har Ghana kun et udkast til en olielov, udarbejdet af den foregående regering, men som man endnu ikke ved, om den nuværende regering vil acceptere. Dermed mangler Ghana lige nu det grundlæggende lovgivnings og styringsapparat, der er fundamentalt for at olieeventyret ikke bliver til et mareridt.

Anbefalinger

Verdensbankens skal sikre, at projektet i Ghana lever op til internationale standarder om gennemsigtighed. Verdensbanken har en forpligtelse til at medvirke til at Ghana og landets store fattige befolkning får mest muligt ud af olieressourcerne. Derfor må Verdensbanken stille som en betingelse for lånet at Ghana først skal have en klar plan og lovgivning på plads til at styre olieprojektet, herunder klare procedurer for inddragelse af parlamentet og civilsamfundet i at følge olieudvindingen og de afledte pengestrømme. Og det skal være et krav, at der er fuld gennemsigtighed i kontrakter, pengestrømme og regnskaber så ghanesiske organisationer og folk har mulighed for at holde øje med om værdien af olieressourcerne bliver brugt til udvikling.

Danmark må arbejde for at Verdensbankens bestyrelse den 19. februar udsætter projektet indtil Ghana har fået lovgivningen på plads og indtil det er sikret, at olieselskaberne er forpligtet til gennemsigtighed. Når først Verdensbanken har givet lånetilsagn mister Danmark og andre donorer en vigtig indflydelseskanal til at påvirke, om Ghanas olieeventyr skal blive en velsignelse eller et mareridt.

Hvis Verdensbanken giver tilsagn om lånet under de nuværende forudsætninger vil det bryde med internationale standarder og IFCs egne principper om transparens og åbenhed.

Danmark bør desuden i samarbejde med andre donorer i Ghana arbejde for at regeringen inddrager civilsamfund og parlament i beslutningsprocesserne vedrørende olien på et fuldt informeret grundlag byggende på adgang til alle centrale oplysninger om kontrakter, pengestrømme skatter mm. Donorerne må sammen med Ghanas regering sikre at så stor en del af værdierne fra olien som muligt forbliver i landet gennem opkrævning af royalties, skatter og afgifter. Desuden skal olieværdierne komme de

fattigste til gode gennem langsigtede udviklingsstrategier og anvendelsen af midlerne skal kunne kontrolleres af parlament og civilsamfund.

Yderligere information og kontakt

Vagn Berthelsen

Generalsekretær

IBIS

Direkte tlf: (+45) 35 20 05 27

Mobil: +45 24 40 86 40

Email: vb@ibis.dk

Lars Koch

Politik og Demokratimedarbejder

IBIS

lk@ibis.dk

Tlf: 35 200 536

Mob: 6060 5831